kinder
ombudsman
het beste besluit:
geef kinderen invloed

Retouradres: Postbus 93122, 2509 AC Den Haag

Minister voor Rechtsbescherming
Ministerie van Veiligheid en Justitie
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Per e-mail verzonden naar

Datum
2 september 2022

Onderwerp
Ontwerpwetsvoorstel drempelverlaging omgang grootouders

Ons nummer

Uw brief

Uw kenmerk

Betreft: Reactie op ontwerpwetsvoorstel drempelverlaging omgang grootouders

Geachte

U heeft mij gevraagd te adviseren op het ontwerpwetsvoorstel Wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek om de drempel te verlagen voor grootouders om tot omgang te kunnen verzoeken (Wet drempelverlaging omgang grootouders). Hierbij voldoe ik aan uw verzoek.

Advies
Ik steun het voorstel om de drempel om tot omgang te kunnen verzoeken voor grootouders te verlagen. Wel adviseer ik u het belang van het kind nadrukkelijk uitgangspunt te laten zijn bij de inhoudelijke beoordeling, door in de wet vast te leggen dat omgang alleen wordt toegestaan als dit in het belang is van het kind (artikel 3 Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) en General Comment nr. 14).

Hieronder wordt het standpunt verder toegelicht.

Het wetsontwerp
Uit vaste jurisprudentie van de Hoge Raad blijkt dat grootouders concrete omstandigheden moeten aantonen waaruit de nauwe persoonlijke betrekking blijkt.[1] Pas als de nauwe persoonlijke betrekking vaststaat – en daarmee de ontvankelijkheid van de verzoeker – komt de rechter toe aan de vraag of omgang kan worden toegewezen. De ontzeggingsgronden zijn dan hetzelfde als voor omgang met ouders en anderen die in nauwe persoonlijke betrekking staan tot het kind (artikel 1:377a lid 3 BW).

Met het wetsontwerp wordt beoogd de drempel voor grootouders om tot omgang te kunnen verzoeken, te verlagen. Het uitgangspunt wordt dat een grootouder een nauwe persoonlijke betrekking heeft met een kleinkind en dit niet meer hoeft aan te tonen vóórdat het verzoek tot omgang ontvankelijk kan worden verklaard. De rechter komt hierdoor daadwerkelijk toe aan de vraag of een omgangsregeling in het belang van het kind is en wordt

Kinderombudsman
Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

T 070 356 35 63
info@kinderombudsman.nl
www.kinderombudsman.nl

De Kinderombudsman is onderdeel van de Nationale ombudsman

[1] M. Jonker, A. Sarti, C.G. Jeppesen de Boer, K.D. Lünnemann, 'Omgang tussen grootouders en kleinkinderen, waarom niet?!', *FJR* 2020/40.

hierdoor in staat gesteld om een gedegen afweging te kunnen maken tussen de verschillende belangen.[2]

Signalen Kinderombudsman
Ik herken de problemen die door dit wetsontwerp worden geadresseerd. Sinds 2020 namen tien grootouders contact met ons op omdat ze graag contact wilden met hun kleinkind, maar hiertoe werden geweigerd door de verzorgende ouder of de voogd. Er hebben zich overigens geen kinderen bij de Kinderombudsman gemeld die contact met hun grootouder(s) wilden.

Kinderrechten als kader
Ik vind het positief dat in de Memorie van Toelichting - als basis voor dit wetsvoorstel - verwezen wordt naar het EVRM en het IVRK. Hierdoor wordt – terecht – benadrukt dat niet de rechten en belangen van grootouders centraal staan, maar de rechten en belangen van het kind.

De vier kernartikelen
Het Kinderrechtenverdrag heeft vier kernartikelen van waaruit de overige bepalingen dienen te worden uitgelegd en die de kern van het IVRK weergeven, zijnde de artikelen 2, 3, 6 en 12 IVRK. Deze artikelen dienen in onderlinge samenhang te worden bezien. Dit houdt volgens het Kinderrechtencomité in dat bij besluiten rond kinderen hun belangen voorop staan (artikel 3 lid 1). Deze belangen zien toe op een gunstige ontwikkeling tot volwassenheid (artikel 6). Kinderen worden hierbij gelijk behandeld (artikel 2). Voor het vaststellen van hun ontwikkelingsbelang is het noodzakelijk om de visie van de kinderen die door het besluit geraakt worden, te horen en hieraan passend gewicht toe te kennen (artikel 12). Alle overige bepalingen uit het kinderrechtenverdrag dienen vanuit dit kader bezien te worden.

Recht op contact met grootouders
Het recht van kinderen om contact te hebben met hun grootouders is niet expliciet in het Kinderrechtenverdrag en het EVRM vastgelegd.[3] Dit in tegenstelling tot het recht van kinderen om regelmatig persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact te hebben met beide ouders (artikel 9 IVRK). De relatie tussen grootouders en kleinkinderen kan onder het begrip *family life* vallen (artikel 8 EVRM en artikel 16 IVRK).[4] Het is in eerste instantie aan de ouders om te bepalen of er omgang tussen grootouders en kleinkinderen plaatsvindt (artikel 5 en 18 IVRK), maar de Staat heeft wel een verplichting om normale omgang tussen grootouders en kleinkinderen te bewerkstelligen.[5] Het (ontwikkelings)belang van het kind dient daarbij het uitgangspunt te zijn (artikel 3 en 6 IVRK).

---

[2] Zie Memorie van Toelichting Wet drempelverlaging omgang grootouders
[3] M. Jonker, A. Sarti, C.G. Jeppesen de Boer, K.D. Lünnemann, 'Omgang tussen grootouders en kleinkinderen, waarom niet?!', *FJR* 2020/40.
[4] EHRM 13 juni 1979, ECLI:NL:XX:1979:AC3090 (*Marckx tegen België*)
[5] EHRM 25 november 2014, ECLI:CE:ECHR:2014:1125DEC001014013 (*Kruškić tegen Kroatië*)

Toetsing aan het ontwikkelingsbelang
Volgens het Kinderrechtencomité moeten zeven elementen altijd moeten worden meegenomen om het belang van het kind te onderzoeken.[6] Het gaat om de volgende elementen:

1. De identiteit van het kind;
2. De mening van het kind over de situatie en de te nemen beslissing;
3. Behoud van de gezinsomgeving en belangrijke contacten;
4. Zorg, bescherming en veiligheid;
5. Kwetsbare kinderen of bijzondere situaties;
6. Recht van het kind op gezondheid;
7. Recht van het kind op onderwijs.

Contact met grootouders kan van invloed zijn op verschillende van deze elementen. Zoals op de identiteitsontwikkeling (element 1), in het bijzonder als er geen contact is met de betreffende ouder (kind van grootouders). Onder het behouden van de gezinsomgeving (element 3), vallen ook de banden met familie in bredere zin, zoals de grootouders.[7] Ook kan contact met grootouders van invloed zijn op de zorg, bescherming en veiligheid (element 4) en op de gezondheid van het kind (element 6), zowel in positieve als negatieve zin. De mening van het kind over de situatie en de te nemen beslissing moet hierbij worden meegewogen (element 2).

Beoordeling
Ten aanzien van de ontvankelijkheid
Ik kan mij vinden in het uitgangspunt dat een grootouder een nauwe persoonlijke betrekking heeft met een kleinkind, en dit dus niet meer hoeft aan te tonen vóórdat het verzoek tot omgang ontvankelijk kan worden verklaard.

Bij alle besluiten die worden genomen dient het belang van het kind voorop te staan. Dat geldt ook voor besluiten rondom het al dan niet toestaan van contact tussen grootouders en kleinkind. Het uitgangspunt is dat de ouders invulling geven aan het contact met de grootouders. Mocht(en) de ouder(s) een normaal contact met de grootouders tegenhouden, dan kan de grootouder proberen de zaak voor te leggen aan de rechter. Op dit moment strandt de besluitvorming of dergelijk contact in het belang is van het (klein)kind bij de ontvankelijkheid. Hierdoor komt de rechter aan de inhoudelijke beoordeling niet toe. Dit kan betekenen dat geen omgangsregeling wordt vastgelegd, terwijl dit wel in het belang van het (klein)kind zou kunnen zijn. Door de voorgestelde wijziging komt de rechter wél toe aan de inhoudelijke beoordeling.

Ten aanzien van de inhoudelijke beoordeling
Het belang van het kind moet uitdrukkelijk het uitgangspunt zijn, niet het belang van grootouders. Ik betwijfel of de ontzeggingsgronden genoemd in artikel 1:377a lid 3 BW ook passend zijn voor de beoordeling van het contact met grootouders. Ik geef in overweging niet (letterlijk) aan te sluiten

---

[6] Zie hiervoor General Comment nr. 14 over het belang van het kind (CRC/C/GC/14). De Kinderombudsman heeft op basis hiervan een stappenplan ontwikkeld: In vier stappen naar het beste besluit voor het kind.
[7] Par. 56 en 70 General Comment nr. 14 over het belang van het kind (CRC/C/GC/14).

bij de ontzeggingsgronden die voor ouders gelden. Ik adviseer in plaats daarvan vast te leggen dat omgang alleen wordt toegewezen als dit in het belang is van het kind. Oftewel, omgang als dit in het belang is van het kind en niet omgang tenzij dit niet in het belang is van het kind. In overeenstemming met artikel 3 IVRK en General Comment nr. 14, dient de mening van het kind bij de vaststelling van het belang van het kind te worden meegewogen.

Indien u of uw medewerkers naar aanleiding van onze reactie behoefte heeft aan een nadere toelichting, dan kan hiervoor natuurlijk contact worden opgenomen. Verder horen wij te zijner tijd graag wat u met onze input hebt gedaan.

Met vriendelijke groet,

Kinderombudsvrouw